

17. část

Pavlova římska anabáza

Antónius Félix

Římský místodržitel v Cesarei, dosazený za císaře Klaudia r. 52 po Kr. Byl příslušníkem nové vznikající císařské byrokracie otrockého původu; **byl císařským propuštěncem** jako jeho bratr Pallas, který měl jednu dobu postavení všemocného ministra ve vládě Klaudiově. To vysvětluje smělost, až opovážlivost, s jakou si F. ve svém úřadě počínal. **Byl to muž ukrutný, prostopášný a necharakterní. Dal zavraždit velekněze Jonatana**, který ho původně podporoval, bandou lupičů, kteří se stali postrachem celého Judstva. Nato dal pochytyt lupiče a jejich prosté muže ukřižoval, ale vůdce Eleazara poslal do Říma. **Za jeho správcovství povstalo mnoho falešných proroků**, kteří shromažďovali kolem sebe lid, očekávající vysvobození ze jha Římanů. **F. je dal hromadně pobíjet. Jeden z těchto proroků byl jakýsi Egypt'an, který shromáždil své přívržence na hoře Olivetské. F. jich dal pobít 400 a 200 zajal**, ale Egypt'an unikl [r. 55]. Ještě pět let nato se římský velitel Jerusalema domníval, že Pavel je onen Egypt'an, který se zase vrátil, aby pobuřoval lid [Sk 21,38]. Není divu, že **za něho nastalo mezi židy mohutné vření, jež nemělo však jiného výsledku než sesazení Felixovo.** (NBS)

„Diplomatická“ žaloba Židov

„O päť dní prišiel veľkňaz Ananiáš s niekoľkými staršími a s istým rečníkom Tertullom a išli za vladárom so žalobou na Pavla. ² Predvolali ho a Tertullus začal žalobu: "To, že tvojou zásluhou žijeme v plnom pokoji a že vďaka tvojej starostlivosti sa veľa napravilo v prospech tohoto národa, ³ prijímame vždy a všade, vznešený Félix, so všetkou vďačnosťou. ⁴ Ale aby som ťa už dlho nezdržoval, prosím, aby si nás krátko vypočul vo svojej láskavosti. ⁵ Zistili sme totiž, že tento človek je ako morová nákaza a vyvoláva nepokoje medzi všetkými Židmi po celom svete a je aj pôvodcom vzbury nazaretskej sekty. ⁶ Ba pokúsil sa aj chrám poškvrniť, ale sme ho chytili. ⁸ Keď ho budeš vyšetrovať, aj sám si môžeš overiť toto všetko, čo na neho žalujeme." ⁹ Aj Židia sa pripojili a tvrdili, že je to tak. (Act 24:1-9 SSV)“

- **Veľkňaz Ananiáš ani náhodou nemieni zopakovať chybu chudáka Sosthena,** ktorý pred časom tak nešikovne žaloval Pavla pred prokonzulom Galliom. Angažuje profesionálneho žalobcu Tertulla (pohan?), aby ich zastupoval pred Félixiom.
- **Úvodná veta – chváloreč na Félixa – nepotrebuje komentár...**
  - P.S.: Možno aj preto si Ananiáš najal Tertulla, pretože pri tom všetkom by sám asi niečo podobné aj tak nedokázal vysloviť... ☺
- Podobne ako u Ježiša, aj tu nie je v popredí skutočné obvinenie (náboženského charakteru), ale je tu **politické obvinenie zo „vzbury Nazaretskej sekty“** – vzhľadom na Félixovu skúsenosť a činnosť toto bolo niečo, na čo mohol Félix „zabrat“...

Pavlova obhajoba

¹⁰ Keď mu vládár pokynul, aby hovoril, Pavol povedal: "Viem, že si už veľa rokov sudcom tohto národa, a tak s pokojnou myslou prednesiem svoju obhajobu. ¹¹ Môžeš sa presvedčiť, že to nie je viac ako dvanásť dní, čo som sa prišiel do Jeruzalema pokloniť Bohu. ¹² A nepristihli ma ani v chráme, ani v synagógach, ani v meste, že by som sa bol s niekým prel alebo búril zástup; ¹³ ani ti nemôžu dokázať to, čo teraz na mňa žalujú. ¹⁴ No priznávam sa ti, že slúžim Bohu svojich otcov podľa Cesty, ktorú volajú sektou, a verím všetko, čo je napísané v Zákone a u Prorokov. ¹⁵ A mám nádej v Bohu, že bude vzkriesenie spravodlivých i nespravodlivých, čo aj oni sami očakávajú. ¹⁶ Preto sa aj ja stále usilujem, aby som mal svedomie bez úhony pred Bohom i pred ľuďmi. ¹⁷ Po viacerých rokoch som prišiel a odovzdal som svojmu národu almužny a priniesol obety. ¹⁸ A pri nich ma očisteného, ale bez zástupu a bez hluku našli v chráme ¹⁹ niektorí Židia z Ázie; oni by mali byť tu pred tebou a žalovať, ak by mali niečo proti mne. ²⁰ Alebo nech aj títo povedia, akú nepravosť našli na mne, keď som stál pred veľradou, ²¹ okrem toho jediného slova, ktoré som vykrikol, keď som stál medzi nimi: Pre zmŕtvychvstanie ma dnes súdite." (Act 24:10-21 SSV)

- Na rozdiel od Židov, Pavol hovorí slušne, ale nie podlízavo...
- Faktom je, že prejednávanie pred Félixiom nemali Židia rozhodne v pláne – a teraz, ich narýchlo „zbúchaná“ obžaloba, stojí na veľmi vratkých nohách...
- Pavol teda pokojne a seabedome prednáša fakty...

Félix je lump, ale nie je idiot...

- **Pozná** onú „Cestu“ – čiže kresťanstvo.
- Pavla preto **neodsúdi** (nie je za čo... Prenasledovanie za Néra ešte len začne po Kaludiovej smrti...)
- ... ale **ani neoslobodí**.

- **Rád si Pavla vypočuje aj s manželkou Druzillou¹** (žeby podobný prípad, ako Klaudia Prokla u Piláta ☺? Rozhodne ju to ako Židovku asi zaujímalo viac, než Félixa a možno práve ona bola iniciátorkou tohto stretnutia a možno aj Pavlovou sympatizantkou) – ale skôr zo zvedavosti, asi podobne, ako Aténčania na Areopágu.
- **Čaká od Pavla úplatok**, čo je plne zodpovedajúce tomu, čo o Félixovi vieme.
- **Nakoniec, keď je zosadený** (pričinením Židov, ktorí ho nenávideli a sťažovali sa na neho), nechá Pavla vo väzení – sám by jeho prepustením nič nezískal, jeho ponechaním vo väzbe ale si to ale **môže aspoň trochu u Židov „vyžehliť“ a vylepšiť si tak svoju nie práve dobrú pozíciu...**

Portius Festus

Nástupce Felixův v Judstvu [Sk 24,27], **ustanovený od cisára Nerona** asi r. 59 po Kr. Byl přítelem krále Agrippy II., při jehož návštěvě [Sk 25,1.23] byla dána Pavlovi příležitost, aby se obhájil. Vření v národě židovském ani za Festa nepřestalo, ač F. činil vše, co bylo v jeho silách, aby zavedl **spravedlivější administrativu**. Zemřel v létě r. 62. Po něm nastoupil Albinus.

Na druhý deň si sadol na súdnu stolicu a rozkázal priviesť Pavla.⁷ Keď ho priviedli, obstúpili ho Židia, čo prišli z Jeruzalema, a vzniesli mnoho a ťažkých obvinení, ale nemohli ich dokázať.⁸ Lebo Pavol sa bránil: "Ničím som sa neprehrešil ani proti židovskému zákonu, ani proti chrámu, ani proti cisárovi."⁹ No Festus sa chcel zavďačiť Židom, preto povedal Pavlovi: "Chceš ísť do Jeruzalema a tam sa dať súdiť predom mnou z týchto vecí?"¹⁰ Ale Pavol povedal: "Pred cisárovou súdnou stolicou stojím, tu ma treba súdiť. Židom som ničím neublížil, ako aj ty dobre vieš.¹¹ Ak som sa previnil a urobil niečo také, za čo si zasluhujem smrť, nezdráham sa umrieť; ale ak nie je nič na tom, čo títo na mňa žalujú, nik ma im nemôže vydať. Odvolávam sa na cisára!"¹² Vtedy sa Festus porozprával s radou a odpovedal: "Na cisára si sa odvolal, pôjdeš k cisárovi." (Act 25:6-12 SSV)

- Pavol si nerobí ilúzie o prípadnom procese v Jeruzaleme.
- V danej chvíli sa preto radšej odvoláva na cisársky súd v Ríme:
  - Má na to, ako Riman, právo
  - Vie, že Boh mu vo videní zveril poslanie ohlasovať Slovo aj v Ríme – a toto je príležitosť, ako sa tam dostať „na štátne útraty“...

¹ O charakteru Felixovej manželky Druzilly [Sk 24,24] odloučil jej múžu Azizovi, králi Emasy. Pomáhal mu v tom nejaký kouzelník Šimon [Mágus?]. (NBS)

- A, nevediac, čo nakoniec z Nera povstane, zdá sa mu to byť celkom dobrý nápad... Nakoniec, doteraz nemal s rímskou vrchnosťou žiadne zásadné problémy a ani tu nemá na svedomí žiaden zločin, z ktorého by mohol byť obvinený...

Marcus Július Agrippa II. a Berenika

Markus Julius Agrippa, ktorý po delším pobytu v Ríme, kde si hľadel získať prízeň, **dostal ve správu knížetství Chalkis** na záp. svahu Antilibanonu, až do té doby spravované jeho strýcem Herodem, bratrom Agrippy I. [r. 48]. S týmto knížetstvom **dostal i právo ustanovovať najvyššieho kněze v Jerusaleme**. R. 53 po Kr. **obdržel královský titul a správu tetrarchie kdysi Filipovy a Lyzaniášovy**. Toto jeho panství bylo rozšířeno od císaře Nerona novým územím. **Byl úslužným služebníkem římských císařů a palestinských prokurátorů. Žil prý v intimním poměru se svou vlastní sestrou Berenicí**. Ve fénickém Berytu vztyčil sloupy s obrazy císařů, postavil divadlo, čímž si **proti sobě popudil Židy**, kteří ho už tak dost nenáviděli pro svévoli, se kterou ustanovoval nejvyšší kněze. **R. 66 vypukla válka židovská. H. II., Agrippa stál na straně Římanů**. V Caesarei Filipově dokonce pohostil Vespasiana, když táhl na Jerusalema. Za odměnu mu bylo jeho správní území rozšířeno. **Po pádu Jerusalema se odstěhoval s Berenicí do Říma, kde byl poctěn hodností praetora.** (NBS)

„He was an honest and capable administrator, but he did not live long enough to lessen the Jewish hostility toward Rome that had grown to dangerous proportions during the preceding decades.“ (The New Catholic Encyclopedia)

Pavlova posledná veľká reč

- **Je farizej a teda ten „najpravejší Žid“:** *„Všetci Židia poznajú môj život od mladosti, aký bol od začiatku v mojom národe i v Jeruzaleme. ⁵ Poznajú ma od začiatku - len keby chceli vydať svedectvo -, že som ako farizej žil podľa najprísnejšieho smeru nášho náboženstva. ⁶ A teraz stojím pred súdom pre nádej z prislúbenia, ktoré dostali od Boha naši otcovia. (Act 26:4-6 SSV)“*
- **Neohlasuje vlastne ani nič nové:** *„A nehovorím nič zvláštne, len to, čo predpovedali do budúcnosti Proroci a Mojžiš: ²³ že Mesiáš bude trpieť a že ako prvý vstane z mŕtvych a zvestuje svetlo ľudu i pohanom. (Act 26:22-23 SSV)“*
- **Ohlasuje len splnenie toho, čo sľúbil Boh a čo splnil v Ježišovi.**
- **Centrum a ťažisko je na vnútornom obrátení:** *„¹⁷ Budem ťa chrániť pred ľuďmi aj pred pohanmi, ku ktorým ťa posielam ¹⁸ otvoriť im oči, aby sa od tmy*

obrátili k svetlu a od satanovej moci k Bohu, a tak dosiahli odpustenie hriechov a podiel medzi posvätenými vierou vo mňa." (Act 26:17-18 SSV)

Na Festa to je už priveľa...

„²⁴ Keď sa takto bránil, Festus zvolal veľkým hlasom: "Šalieš, Pavol! Veľká učenosť ťa privádza do šialenstva." (Act 26:24 SSV)

- Festus (súdiac podľa jeho pôsobenia) môže byť tak najskôr stoik...
- Podobne ako v Aténach, aj tu na neho Pavlove slová (najmä ohľadom zmŕtvychvstania a pod.) pôsobia ako nejaké neskutočné bláznovstvo...

... ale Agrippa tomu rozumie.

- Dokonca neskrýva v sebe sympatie – hoci ďalej sa, zrejme, už nedostal...

Dejepisno – zemepisná časť...

- Pavol odchádza, sprevádzaný priateľmi, ktorí idú s ním. V podstate sa to naozaj javí ako ďalšia apoštolská cesta – na štátne útraty... ☺

Lukáš stručne vymenováva zastávky:

- Sidon – Pavol sa stretne s priateľmi a známymi
- Myra v Lícii
- Dobrý prístav pri Lazee na Kréte
- Napriek Pavlovmu varovaniu sa pokúsia preplávať do Feník, tiež na Kréte, zhruba 100km západne od Dobrého prístavu.

Búrka

- Námorníci nechajú loď „unášať vetrom“... budú to dlhé dva týždne...
- Skoro prídu o čln (ťahajú na lane za loďou)

- Musia „podpásať lod“ – čiže „omotať“ lod lanami, aby sa za búrky zamedzilo lámaniu, či praskaniu lodnej obšívky a konštrukcie.
- Pavol ich ubezpečuje, že nik z nich nezahynie
- prekazí útek námorníkov
- a nakoniec šťastne stroskotajú na Malte pri Sicílii... ☺

Cestou si Pavol získa Júliusove sympatie (vieme si predstaviť, že počas cesty možno aj občas „hodili reč“, stotník zrejme nebol tupý a Pavol zase bol druh „intelektuálneho“ väzňa a teda príjemného spoločníka na ceste... ☺)

Malta

Extempore s hadom...

Keď sme sa zachránili, dozvedeli sme sa, že ostrov sa volá Malta. ² Domorodci boli k nám neobyčajne ľudskí. Rozložili vatru a všetkých nás prijali, lebo sa blížil dážď a bolo zima. ³ Keď Pavol nazbieral hľbu raždia a prikladal na oheň, hodila sa mu na ruku vretenica, ktorá unikala pred horúčavou. ⁴ Keď domorodci videli zvíera, ako mu visí na ruke, hovorili si: "Tento človek je určite vrah; hoci sa zachránil z mora, pomsta mu nedovolila žiť." ⁵ Ale on striasol zvíera do ohňa a nič zlé sa mu nestalo. ⁶ Oni čakali, že opuchne, alebo naraz padne a umrie. Ale keď už dlho čakali a videli, že sa s ním nič zlé nedeje, zmenili mienku a hovorili, že je boh. (Act 28:1-6 SSV)

- Poučenie je jasné: **Ak niekoho pošle Boh a on kráča s Bohom**, ani Židia, ani Veľrada, ani Félix, ani Festus, ani Agrippa, ani búrka, ani vojaci, ani had,... – **nič ho nemôže zastaviť, ani ohroziť**...
  - ... čo ale neznamená, že by to všetko bola prechádzka „ružovou záhradou“... ☺
- **Pavol svoje poslanie podstupuje s námahou a často v slabosti a utrpení – a to je pre JEHO dobro**, pretože tak napreduje k dokonalosti a svätosti.
- **A Boh sa zase postará, aby napriek tomu všetkému zadarmo splnil svoje poslanie – a to je zase pre NAŠE dobro**, jeho poslucháčov, hoci aj po tisícročiach...

Uzdravenie a následný profit...

„⁷ V tých miestach mal pozemky náčelník ostrova, menom Publius. Ten nás prijal a tri dni sa láskavo o nás staral ako o hostí. ⁸ Publiov otec práve ležal v horúčke a trápila ho úplavica. Pavol k nemu vošiel, pomodlil sa, vložil naň ruky a uzdravil ho. ⁹ A potom prichádzali aj

ostatní chorí z ostrova a uzdravovali sa. ¹⁰ Tí si nás veľmi uctili, a keď sme odchádzali, dali nám, čo sme potrebovali. (Act 28:7-10 SSV)“

- Na Božej priazni a ochrane tak majú podiel všetci, ktorí sú s ním – od záchrany za búrky až po „hojnosť“ na Malte...

Ďalšia cesta

- Syrakúzy
- Régio
- Puteoly
- Rím

Rím

„¹⁵ Dupočuli sa o nás tamojší bratia a prišli nám naproti až po Appiovo Fórum a k Trom Tabernám. Keď ich Pavol zazrel, vzdával Bohu vďaky a nadobudol úfnosť. (Act 28:15 SSV)“

- „Tri krčmy“ – **Tři krčmy** (*tres tabernae*), zastávka na silnici Appiovej, kde sa setkal Pavel na ceste z Puteoli do Ríma s niekoľkimi kresťanskými priateľmi [Sk 28,15]. Je to asi najbližšia Cisterna di Roma, vesnice vzdálená od Ríma asi 50 km. (NBS)

Pavlova reč k rímskym Židom

„¹⁷ O tri dni zvolal **popredných Židov**. Keď sa zišli, povedal im:

"Bratia, ja som nič neurobil ani proti ľudu, ani proti otcovským zvykom, a predsa ma v Jeruzaleme uväznili a vydali do rúk Rimanov. ¹⁸ Oni ma vypočuli a chceli ma prepustiť, lebo som neurobil nič, za čo by som si zasluhoval smrť. ¹⁹ Ale Židia boli proti tomu a bol som donútený odvolať sa na cisára; ale nie že by som chcel niečo žalovať na svoj národ. ²⁰ Pre toto som sa chcel stretnúť a hovoriť s vami. Lebo pre nádej Izraela som sputnaný touto reťazou." ²¹

Oni mu odpovedali: "My sme nedostali ani list o tebe z Judey, ani neprišiel nik z bratov a neohlásil, ani nehovoril o tebe nič zlé. ²² Ale radi by sme od teba počuli, ako zmýšľaš, lebo je nám známe o tejto sekte, že jej všade odporujú."

²³ **Určili mu deň a mnoho ich prišlo k nemu na byt.** On im od rána až do večera vysvetľoval, svedčil o Božom kráľovstve a presviedčal ich o Ježišovi z Mojžišovho zákona a z Prorokov. ²⁴ Niektorí verili tomu, čo hovoril, iní zasa neverili. ²⁵ Keď sa nevedeli medzi sebou dohodnúť, rozišli sa a Pavol povedal iba toto slovo: "Dobre povedal Duch Svätý skrze proroka Izaiáša vašim otcom: ²⁶ "Chod' k tomu ľudu a povedz: Budete počúvať, a nepochopíte, budete hľadiť, a neuvidíte. ²⁷ Lebo otupelo srdce tohoto ľudu: ušami ťažko počujú a oči si zažmúrili, aby azda očami nevideli a ušami nepočuli, aby srdcom nechápali a neobrátili sa - aby som ich neuzdravil." ²⁸ Nech je vám teda známe, že sa táto Božia spása posielala pohanom. Oni budú počúvať." (Act 28:17-28 SSV)"

- Pavol predpokladá, že Židia v Ríme už o ňom dostali správy z Jeruzalema a cíti potrebu dať veci na pravú mieru... Ale z Jeruzalema nič neprišlo...
- Ohlasovanie nakoniec aj v Ríme dopadne podone, ako inde:
  - Niektorí uveria,...
  - niektorí nie...
  - a Pavol pokračuje u Pohanov

Nedokončený koniec

Záver Skutkov vlastne ani nie je záverom.

Preto sa predpokladá, že Skutky sú len druhým dielom Lukášovej trilógie, ktorú už ale nestihol dokončiť...